

Utbildningsdepartementet

Vår referens: 22-543, Er referens: U2021/04610

Post- och telestyrelsens yttrande över betänkandet SOU 2021:91 En ny rymdlag

Post- och telestyrelsen (PTS) är enligt 1 § förordningen (2007:951), med instruktion för Post- och telestyrelsen, förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. PTS har med utgångspunkt från myndighetens verksamhetsområden följande synpunkter.

Sammanfattning

I betänkandet föreslås en ny lag som ersätter den befintliga lagen (1982:963) om rymdverksamhet och även att lagen kompletteras med en ny förordning. PTS välkomnar att författningarna ses över och uppdateras utifrån den tekniska utvecklingen på rymdområdet, samt förändringar i omvärlden sedan nuvarande lag trädde i kraft.

De flesta rymdverksamheter är beroende av elektronisk kommunikation i någon form. Exempelvis, används radiofrekvenser för utsändning och manövrering av rymdföremål. All användning av radiofrekvenser ska hanteras enligt internationella och nationella regelverk.

Vi föreslår därför att avsnitt 4 om reglering på rymdområdet kompletteras med information om Internationella teleunionen och dess bindande regelverk, samt information om tillståndsplikten för radiosändare enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för att ge en heltäckande bild av regleringen på rymdområdet.

PTS stödjer utredarens förslag att Rymdstyrelsen inte regelmässigt behöver höra PTS över ett tillståndsärende. Vår bedömning är dock att avsnittet bör kompletteras med en tydlig referens till Rymdstyrelsens utredningsansvar enligt förvaltningslagen, och

möjligheten att vid behov remittera en ansökan om tillstånd för rymdverksamhet till PTS i fråga om t.ex. koordinering, notifiering och registrering av radiofrekvenser vid ITU.

PTS föreslår även några förtydliganden i samband med tillståndsprövningen samt att frågan om tillstånd att använda radiosändare ska utgöra prövningsgrund, avsnitt 7.3.6. En konsekvens av detta förslag är att en ansökan om tillstånd för rymdverksamhet ska innehålla en beskrivning av hur behovet av erforderliga tillstånd att använda radiosändare har beaktats.

När det gäller eventuellt villkor i tillstånd för rymdverksamhet att verksamhetsutövaren ska ha beviljats tillstånd att använda radiosändare, kan ett sådant ha beviljats annan än den svenske verksamhetsutövaren. PTS föreslår därför att författningstexten neutraliseras och inte kopplas till verksamhetsutövaren för svensk rymdverksamhet, avsnitt 7.3.9.

Slutligen föreslår PTS att kravet på medgivande från PTS vid överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare blir belyst i beskrivningen av kravet på medgivande från Rymdstyrelsen vid överlåtelse av tillstånd för rymdverksamhet, avsnitt 7.4.2.

PTS vill avslutningsvis påpeka att huvudregeln för stavningen av en förenings namn är stor begynnelsebokstav, dock endast versal i det första ordet i flerordiga namn. Internationella teleunionen bör därför stavas med versal begynnelsebokstav i Internationella.

Avsnitt 4.2 Internationell rymdrätt

4.2.X Internationella teleunionen och radioreglementet (ITU RR)

Vi föreslår att avsnitt 4.2 kompletteras med information om Internationella teleunionen.
--

Den Internationella teleunionen (ITU) grundades 1865 för att underlätta internationella kommunikationsnätverk. Det är ett specialorgan inom FN och består i dag av 193 medlemsstater. ITU allokera bland annat radiospektrum globalt och koordinerar världens satelliter, men har även tvistlösande uppgifter genom verksamheten vid Radiocommunications Bureau, där en av avdelningarna hanterar satellitärenden.

ITU:s regelverk är bindande för medlemsstaterna. Radioreglementet, RR, innehåller resolutioner, rekommendationer och den generella allokeringsplanen för frekvensanvändning. RR uppdateras efter de periodiskt återkommande världsradiokonferenserna.

ITU har således en viktig roll att spela på satellitområdet och bör presenteras i avsnittet för att bilden av den internationella regleringen ska bli fullständig.

Avsnitt 4.4 Nationell rätt

4.4.X Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Vi föreslår att avsnitt 4.4 kompletteras med information om lagen om elektronisk kommunikation.

Bestämmelserna i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) syftar till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. I LEK finns bestämmelser för både fasta och mobila kommunikationsnät och kommunikationstjänster.

Enligt LEK krävs det radiotillstånd för att få använda radiosändare på land, fartyg eller luftfartyg. Tillstånd utfärdas om det kan antas att det inte finns risk för otillåten skadlig störning, att det är en effektiv användning av frekvensutrymmet mm.

Enligt förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation är PTS tillståndsmyndighet och tillsynsmyndighet på området. Det är således PTS som beviljar tillstånd att använda radiosändare och som beslutar om undantag från tillståndsplikt för vissa sändare.

Jordstationer i ett satellitsystem, som sänder från svenskt territorium behöver tillstånd från PTS, om inte användningen är undantagen från tillståndsplikten enligt PTS föreskrifter. Sändare i rymden omfattas inte av LEK utan regleras genom satellitproceduren i enlighet med ITU:s Radioreglemente.

Avsnittet bör kompletteras med information om LEK för att komplettera bilden av nationell reglering kring tillståndsplikt av jordstationer samt tillsyn.

Avsnitt 7.3.5 Samråd i tillståndsärenden

PTS stödjer visserligen utredarens förslag att Rymdstyrelsen inte regelmässigt behöver höra PTS över ett tillståndsärende, men avsnittet bör kompletteras med en tydlig referens till Rymdstyrelsens utredningsansvar enligt förvaltningslagen, och möjligheten att remittera en ansökan om tillstånd för rymdverksamhet till PTS.

Enligt utredarens förslag införs en samrådsskyldighet med Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter. Utredaren föreslår samtidigt att nu gällande krav på hörande av PTS vid beredningen av ett tillståndsärende ska slopas.

PTS stödjer förslaget, men ser samtidigt ett behov av att komplettera texten med några förtydliganden. Enligt förslaget avser en av prövningsgrunderna för en ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet att verksamheten ska bedrivas med beaktande av ITU:s regler. Enligt förslaget till förordningstext ska en ansökan bland annat innehålla en beskrivning av hur verksamhetsutövaren beaktat ITU:s regler.

PTS vill därför förtydliga följande. ITU:s procedurer för reglering av koordinering, notifiering och registrering är olika för olika typer av satellitanvändningar och frekvensband. Regelverket uppdateras regelbundet vid ITU:s världsradiokonferenser. PTS uppfattning är därför att det vid granskningen av ett tillståndsärende vid Rymdstyrelsen krävs kännedom om ITU:s regelverk för en korrekt bedömning av om verksamhetsutövaren beaktat ITU:s regler. Vid behov kan PTS bistå med denna kompetens inom ramen för ett remissförfarande enligt förvaltningslagen.

PTS stödjer således utredarens förslag att Rymdstyrelsen inte regelmässigt behöver höra PTS över ett tillståndsärende. Vår bedömning är emellertid att avsnittet bör kompletteras med en tydlig referens till Rymdstyrelsens utredningsansvar enligt förvaltningslagen, och möjligheten att remittera en ansökan om tillstånd för rymdverksamhet till PTS.

Avsnitt 7.3.6 Allmänna villkor för tillstånd

Vi föreslår att rubriken till 3 § ändras till t.ex. "Tillståndsprövning" eller liknande för att motsvara innehållet i bestämmelserna, nämligen prövningsgrunderna och förutsättningarna för att beviljas tillstånd.

Vi föreslår dessutom ett tillägg i 3 §:

10. verksamheten ska bedrivas med beaktande av tillståndskrav avseende användning av radiosändare.

Enligt utredarens förslag ska tillstånd att bedriva rymdverksamhet beviljas under vissa förutsättningar. Vi har ett par synpunkter på förslaget. Den ena gäller rubriceringen av 3 §. Tillståndsprövningen avser inte "villkor" utan baseras på de grunder som återfinns i författningen. Rubriksättningen förvirrar dessutom eftersom "villkor" återkommer i rubriken till 4 §, denna gång som Villkor i tillståndsbeslut.

Den andra synpunkten gäller sökandens eventuella behov av tillstånd att använda radiosändare enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

Enligt 3 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) krävs tillstånd att använda radiosändare. En verksamhetsutövare för satellit som ska använda en jordstation i Sverige eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands måste således ha ett sådant tillstånd. En sådan ansökan görs till PTS. För sändare som är

undantagen från tillståndsplikt enligt PTS föreskrifter om undantag från tillståndsplikten för vissa sändare, anses sändaren enligt 3 kap. 5 § ha tillstånd.

Ett tillstånd att använda radiosändare ska beviljas om förutsättningarna enligt 3 kap. 6 § LEK är uppfyllda. Vår uppfattning är att även frågan om tillstånd att använda radiosändare ska utgöra prövningsgrund vid ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Verksamhetsutövaren skulle därmed i ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet redovisa behovet av ett tillstånd att använda radiosändare.

Avsnitt 7.3.8 Tillståndsansökan

Vi föreslår att, i avsnitt 7.3.8, punkten 17 i förordningsförslaget exemplifieras med det eventuella behovet av tillstånd att använda radiosändare, som i normalfallet utgör en förutsättning för att bedriva rymdverksamheten.

Enligt utredarens förslag till förordning ska innehållet i en ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet regleras (5 §). De uppgifter som en tillståndsansökan ska innehålla beskrivs i avsnitt 7.3.8; hit hör bland annat uppgifter om avsikten med verksamheten för att bedöma säkerhetsaspekterna, ekonomiska resurser och teknisk kompetens för att bedöma genomförbarheten, teknisk plan och tekniska lösningar för riskbedömningen samt miljöpåverkan.

Enligt förordningsförslagets 5 § 17. ska ansökan därutöver innehålla andra tillstånd och avtal som är av betydelse för verksamheten. Vi efterfrågar i detta sammanhang ett förtydligande av vilka tillstånd som kan aktualiseras.

Om verksamhetsutövaren ska använda en jordstation i Sverige eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands krävs ett tillstånd att använda radiosändare enligt LEK. Avsnitt 7.3.8 bör därför kompletteras med en beskrivning av denna situation och att punkten 17 lämpligen exemplifieras med det eventuella behovet av tillstånd att använda radiosändare, alternativt att sökanden förklarar att behovet är tillgodosett genom att de frekvenser som ska användas för ändamålet är undantagna från tillståndsplikt enligt PTS föreskrifter.

Avsnitt 7.3.9 Villkor i tillståndsbeslut

Vi föreslår att förslagets 5 § 5. får följande lydelse.

”att erforderliga tillstånd att använda radiosändare har beviljats samt att frekvenser och banposition inom den Internationella teleunionen har registrerats innan rymdverksamheten påbörjas.”

Internationella teleunionen bör stavas med versal begynnelsebokstav i första ordet.

Enligt utredarens förslag ska tillstånd att bedriva rymdverksamhet kunna förenas bland annat med villkor att verksamhetsutövaren har beviljats tillstånd att använda radiosändare samt registrerat frekvenser och banposition inom den Internationella teleunionen innan rymdverksamheten påbörjas.

När det gäller ett eventuellt sådant villkor i tillstånd för rymdverksamhet bör det påpekas att sådant kan ha beviljats annan än den svenske verksamhetsutövaren. PTS föreslår därför att författningstexten neutraliseras och inte kopplas till verksamhetsutövaren för svensk rymdverksamhet.

PTS vill avslutningsvis påpeka att huvudregeln för stavningen av en förenings namn är stor begynnelsebokstav, dock endast versal i det första ordet i flerordiga namn. Internationella teleunionen bör därför stavas med versal begynnelsebokstav i organisationens första ord. Felstavningen förekommer genomgående, såväl i författningsförslaget som i texten i övrigt.

Avsnitt 7.4.2 Medgivande krävs av tillståndsmyndigheten för överlåtelse av tillstånd

Vi föreslår att, i avsnitt 7.4.2, frågan om krav på medgivande från PTS vid överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare blir belyst.

Enligt utredarens förslag ska medgivande krävas av tillståndsmyndigheten för överlåtelse av tillstånd att bedriva rymdverksamhet; ett sådant krav är bland annat att förvärvaren uppfyller de villkor som ställs på en verksamhetsutövare som söker tillstånd.

Av 3 kap. 23 § LEK följer att det krävs ett medgivande från PTS vid överlåtelse, helt eller partiellt, även av ett tillstånd att använda radiosändare. Eftersom författningsförslaget innebär en granskning av att förvärvaren av ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet uppfyller de villkor som ställts på verksamhetsutövaren, utgår vi från att även frågan om medgivande enligt 3 kap. 23 § LEK uppmärksammas i förekommande fall.

Av pedagogiska skäl ser vi dock gärna att denna situation - med krav på medgivande från två myndigheter när verksamhetsutövaren även innehar ett tillstånd att använda radiosändare - blir belyst, om än endast kortfattat.

I detta ärende har divisionschef Catarina Wretman beslutat. Marie Broström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Jonas Wessel och Elsy Arwidson deltagit.